kultūriniai sluoksniai, juose rasta to laikotarpio radinių, atidengtos ir užfiksuotos XVIII–XX a. II pusės struktūros – XVIII a. krosnies padas ir medinių pastatų liekanos, XIX a. II pusės–XX a. vidurio pastatų mūriniai pamatai ir XX a. II pusės akmenų grindinys. Kultūriniuose sluoksniuose rasta įvairių XVII–XVIII a. datuojamų radinių – dekoruotų lėkščių ir dubenų, molinių puodų, puodynių šukių, koklių dengtų žalia, juoda, balta glazūra (4 pav.), kaolino pypkių kotelių ir galvučių, 1660–1665 m. Livonijos šilingas. Radiniai perduoti į MLIM.



4. pav. XVII–XVIII a. kokliai. D. Balso, D. Paparigos nuotr.

Fig. 4. 17th–18th-century stove tiles.

Daržų St.

In 2022 an excavation (131 m^2) and field survey were conducted on Daržų Street in Klaipeda (Fig. 1). Five trenches totalling 84 m^2 were excavated down to sterile soil and 2 areas totalling 47 m^2 down to a predetermined depth at storm drain line sites. A survey was conducted in roughly 1513 m^2 on Daržų Street, where the soil with removed to a depth of 0.5–1.1 m. Both the excavation and survey revealed 0.50–1.5 m thick, early 17th–20th-century cultural layers.

The oldest urban development remnants: an 18th-century stove base and the remains of a wooden building, were exposed at the street's NW kerb beside Daržų St. 18 (Fig. 2). The foundations of second half of the 19th – mid-20th-century buildings were discovered at the street's NE kerb beside Daržų St. 18 and Sukilėlių St. 2 (Fig. 3). The investigation on Daržų Street yielded 0.50–1.5 m thick, early 17th–20th-century cultural layers containing contemporaneous finds and 18th – second half of the 20th-century structures: an 18th-century stove base and the remains of wooden buildings, the masonry foundations of second half of the 19th – mid-20th-century buildings, and second half of the 20th-century stone paving. The cultural layers contained various 17th–18th-century finds: sherds of decorated plates and bowls, earthenware pots and jars, green, black, and white-glazed stove tiles (Fig. 4), kaolin pipe stems and bowls, and a 1660–1665 Livonian shilling.

Darius Balsas, Rokas Kraniauskas, Marius Petkus

Didžioji Vandens gatvė

2022 m. Klaipėdoje, Didžiosios Vandens gatvėje, buvo atlikti detalieji tyrimai ir žvalgymai (1 pav.). Čia anksčiau buvo Dangės upės senvagė. Upė skyrė dvi miesto teritorijas – seniausią Klaipėdos miesto dalį – „miestą salą" ir Odų gatvelės (vėliau Frydricho) priemiestį. Iki šiol Daržų gatvėje ir jos aplinkoje vykdant archeologinius tyrimus aptikti XVI–XX a. kultūriniai sluoksniai (*ATL 1986 ir 1987 metais*, 1988, p. 151–152; *ATL 1988 ir 1989 metais*, 1990, p. 170–172; *ATL 2008 metais*, 2009, p. 342–343; *ATL 2017 metais*, 2018, p. 328–331, 334–339; *ATL 2018 metais*, 2019, p. 318–321; *ATL 2021 metais*, 2022, p. 333–349).



1 pav. Tyrimų situacijos planas: 1– 2022 m. žvalgytas plotas; 2 – 2022 m. detaliai tirtos perkasos; 3 – XVIII–XX a. vidurio pastatų liekanos. D. Balso brėž.

Fig. 1. Situation plan of the investigation: 1 – area surveyed in 2022; 2 – 2022 trenches; 3 – the remains of 18th – mid-20th-century buildings.

2022 m. lietaus nuotekų trasos vietose iki projektinio 0,9–1,5 m gylio tyrinėtos 6 perkasos (1–6), kurių bendras plotas 94 m^2. Žvalgymai atlikti visoje apie 2729 m^2 dydžio Didžiosios Vandens gatvėje, kurioje buvo nukasti sluoksniai iki 0,5–1,1 m gylio, ir žvalgyta apie 120 m ilgio elektros kabelio trasa, tiesta Mėsininkų ir Tomo gatvių kelkraštyje iki transformatorinės Tomo g. 2T.

Tiriant perkasas ir žvalgant fiksuoti nuo 0,5 iki 1,5 m storio XVIII–XX a. kultūriniai sluoksniai. Gatvėje pašalinus akmeninį grindinį, giliau aptikti iki 0,65–1,1 m storio niveliaciniai smėlio ir žvyro sluoksniai. Daugelyje gatvės vietų atidengti permaišyti ir perkasti sluoksniai, kurie buvo suformuoti tiesiant įvairias inžinerines komunikacijas, statant šulinius. Permaišytuose sluoksniuose rasta XVI a. II puse–XX a. datuojamų radinių. Gatvės centrinėje dalyje, šalia pastato Didžiosios Vandens g. 14A, fiksuotas iki 10 cm storio XVIII a. II pusėje supustytas gelsvas, balkšvas smėlis. Tirtose perkasose 1–3, 4 ir žvalgytose PV ir centrinėse gatvės dalyse, 0,9–1,15 m gylyje, aptiktas upės senvagėje supiltas pilkšvas, juosvas priesmėlis su smulkiomis griuvenomis, kuriame rasta XVII–XIX a. pradžios datuojamų radinių. Fragmentiškai išlikęs, neperkastas XVIII–XIX a. pradžios kultūrinis sluoksnis aptiktas gatvės kelkraščiuose šalia sklypo Tomo g. 6 ir šalia pastato Didžiosios Vandens g. 2. XVIII–XIX a. pradžios kultūrinis sluoksnis atidengtas po maždaug 0,6–1 m storio vėlyvais sluoksniais. Kultūriniame sluoksnyje rasta pavienių archeologinių radinių, atidengtos medinės lentos. Žvalgytoje elektros kabelių trasos vietoje iki 50–70 cm gylio fiksuoti vėlyvi XX a. II pusės perkasimai suformuoti anksčiau tiesiant komunikacijas.

Žvalgant gatvės plotą atidengtos ir užfiksuotos XVIII–XX a. vidurio keturių pastatų

liekanos. Didžiosios Vandens gatvės ŠV kelkraštyje, ties sankryža su Mėsininkų gatve, apie 50 cm gylyje atidengtas apie 1 m pločio ir 75 cm aukščio XVIII a. pastato pamato su mediniu rostverku liekanos. Pamatas sudėtas ant suguldytų medinių lentų, sumūrytas iš akmenų ir raudonų molinių plytų, kurios rištos rusvos spalvos kalkiniu skiediniu. Dar vieno pastato pamato liekanos atidengtos šalia skvero prie Didžiosios Vandens, Pasiuntinių ir Vežėjų gatvių. Čia gatvės ŠV kelkraštyje aptiktas apie 3 m ilgio ir 22–50 cm pločio XIX a. vidurio–XX a. vidurio pastato pamato viršus. Dar dviejų, vienas šalia kito pastatytų pastatų pamatai atidengti automobilių stovėjimo aikštelėje šalia Tiltų gatvės. Aikštelėje aptiktas 24x12 m dydžio pastato pamatai. Pastatas buvo nugriautas per Antrąjį pasaulinį karą ar po jo, vėliau čia buvo įrengta aikštelė. Aptikti akmens mūro pamatai stipriai apardyti, geriau išlikęs PR sienos pamatas šalia Didžiosios Vandens gatvės. Prie šio pastato buvo prišlietas dar vienas pastatas, jo aptiktas tik ŠR kampas. Šio pastato pamatai įrengti ant medinio rostverko (2 pav.). Pastatų pamatai sumūryti iš įvairaus dydžio skaldytų ir neskaldytų akmenų, rištas rusvos ir balkšvos spalvos kalkiniu skiediniu, tarpai tarp akmenų užpildyti raudonų molinių plytų nuolaužomis.

Tyrimų metu Didžiosios Vandens gatvėje aptikti nuo 50 cm iki 1,5 m storio XVIII–XX a. kultūriniai sluoksniai, kuriuose rasta XVI a. II puse–XX a. datuojamų radinių, atidengtos ir užfiksuotos XVIII–XX a. vidurio 4 pastatų liekanos. Kultūriniuose sluoksniuose rasta įvairių XVII–XX a. pradžios datuojamų radinių – dekoruotų lėkščių ir dubenų, molinių puodų, puodynių šukių, glazūruotų ir dekoruotų koklių, keraminių grindų plytelių, 1875 m. Vokietijos imperijos pfeningas. Radiniai perduoti į MLIM.



2 pav. XIX a. vidurio–XX a. vidurio pastato pamato fragmentas su rostverku iš PR. D. Balso nuotr.

Fig. 2. A fragment of a mid-19th – mid-20th-century building foundation with timber grillage, as seen from the SE.

Didžioji Vandens Street

In 2022, an excavation and field survey were conducted on Didžiosios Vandens Street in Klaipeda (Fig. 1): 6 trenches (totalling 94 m^2) to a predetermined depth of 0.9–1.5 m at storm drain lines and surveys in roughly 2729 m^2 on Didžiosios Vandens, where layers were dug up to a predetermined depth of 0.5–1.1 m. In addition, a roughly 120 m long electric cable trench was surveyed at the edge of Mėsininkų and Tomo Streets to the transformer station at Tomo St. 2T. The 0.5–1.5 m thick, 18th–20th-century cultural layers discovered on Didžiosios Vandens Street contained the remains of 4 18th – mid-20th-century buildings (Fig. 2) and second half of the 16th–20th-century finds. Overall, the layers yielded 17th – early 20th-century finds: sherds of decorated plates and bowls, earthenware pots and jars, decorative glazed stove tiles, and ceramic floor tiles as well as an 1875 German Empire pfennig.